

OD REDAKCJI

Powtarzalność tropów narracyjnych, obrazów, postaci i scenerii przyciąga widza, a także intensyfikuje jego zaangażowanie emocjonalne. Na naszym gruncie sytuacja ta bywa określana jako „rejsowe” prawo inżyniera Mamonia (*Mnie podobają się melodie, które już raz słyszałem*), a w kontekście kina amerykańskiego i jego wzorcotwórczej energii przychodzi na myśl nostalgiczna fraza *Zagraj to jeszcze raz, Sam* z filmów braci Marx i Woody’ego Allena nawiązująca do kultowej *Casablanki* Michaela Curtiza. Taka powtarzalność buduje wspólnotę doświadczenia kulturowego i zmysłowo-refleksywny horyzont przyswajania niepokojących sprzeczności współczesnego świata, co tak trafnie opisała Miriam Hansen. Gilles Deleuze w *Różnicy i powtórzeniu* wskazał, że to właśnie powtarzalność, *vis repetitiva*, jest syjamską siostrą wyobraźni. Z drugiej jednak strony powtarzalność grozi inercją i rutyną odbiorczą, uwięzieniem w kulturze recyklingu i kopii, u źródeł których leżą prawidła popkulturowej komercji. Wielokrotnie wznawiana *Encyclopedia of Film Themes, Settings and Series* omawia 670 takich wciąż odnawianych kategorii z różnych poziomów struktury dzieła filmowego.

Tom poświęcony wędrującym motywom otwiera tekst Elżbiety Durys. Zwraca ona uwagę na to, że debata historyków i krytyków o zakresach pojęciowych gatunków i cykli filmowych w sposób istotny wpływa na wizję historii kina i jego tendencji rozwojowych. Michał Bobrowski brawurowo opisuje dzieje europejskiego westernu ze szczególnym uwzględnieniem jego wersji bałkańskiej i niemieckiej, podlegającej silnym naciskom politycznym. Marcin Adamczak dostrzega nieoczywiste związki twórczości Władysława Pasikowskiego z kinem Hongkongu na poziomie fabuły, typów postaci i rozwiązań formalnych, ale też z uwagi na ich odbiór, częściej prywatny, domowy niż kinowy. Ewa Mazierska zastanawia się nad przyczynami popularności najnowszych seriali telewizyjnych, wskazując na związane z nimi nowe jakości kulturowe i nowe style odbioru.

Remaki stanowią szczególną, specyficzną formę repetycji. Piotr Kurpiewski pisze o trzech wersjach *Studenta z Pragi*. Paweł Sitkiewicz odnotowuje efemeryczny, ale ciekawy moment historii kina związany z wprowadzeniem dźwięku – realizację różnych wersji językowych tych samych filmów, co miało zawabić do kin międzynarodową widownię. O kulturowej, ideologicznej i społecznej ewolucji jednej z kobiecych ikon kultury iberyjskiej – Carmen – w różnych adaptacjach filmowych opowiada Joanna Aleksandrowicz, zaś przedmiotem prezentacji Anny Miller-Klejsy są ekranizacje *Quo vadis*. Małgorzata Radkiewicz wydobyla różnice w budowaniu postaci w filmie *Na fali* Kathryn Bigelow i remake’u Ericsona Core’a.

Kolejna grupa tekstów eksploruje temat powracających motywów. Na poziomie teoretycznym rozważa to Marek Hendrykowski. Okazuje się ponadto, że potencjał tych motywów wiąże się często z ich osadzeniem w kulturze narodowej. Piotr Kletowski analizuje amerykański topos obłożonego domu, Krzysztof Loska przywołuje dramat rzezi nankińskiej w kinie chińskim, a Karolina Kosińska wskazuje na znaczenie wizualnego motywu ogólnego planu miasta w społecznym nurcie kina brytyjskiego.

Interesujące możliwości interpretacyjne w *Zaćmie* Ryszarda Bugajskiego ujawnia Grzegorz Nadgrodkiewicz, odnajdując w tym filmie wątki pasyjne. Wreszcie Antoni Michnik odsłania mechanizmy funkcjonowania kultury popularnej, śledząc przejawy amerykańskiej ideologii promującej komfortowy styl życia na skalę masową w najrozmaitszych tekstach i kontekstach kultury. Proces przechodzenia tropów narracyjnych i tematów z literatury do filmu poddają refleksji litewskie badaczki Tatiana Sołomonik-Pankraszowa i Viktorija Lobinaite w artykule o *Nibelungach*, zaś Rafał Koschany pisze o *Grabarzu* Rilkego w filmowej interpretacji Sándora Kardosa. Filip Lipiński przedstawia rozmaite sposoby prezentowania dzieł plastycznych w filmie, a Jacek Ostaszewski analizuje zabiegi uwiarygodniające subiektywny punkt widzenia stosowane w kinie najnowszym.

W cyklu dotyczącym historii kina umieściliśmy dwa artykuły: Macieja Gołąba o „wiecznym temacie” muzycznym autorstwa Władysława Szpilmana, a także Karola Szymańskiego o filmie czechosłowackim. Wznawiamy też po dłuższej przerwie cykl felietonów poświęconych antropologii filmu. Inspiracją do rozważań Ireny Antoniny Teleżyńskiej stały się dokumenty Marcela Łozińskiego.